

علیرضا پورصباغ؛ با جلال فاطمی قرار گذاشتیم برای مصاحبه. حین مصاحبه به او گفتم دختری در ایران‌زمین هست که ناشی آرمنتاست. می‌دانم چون فیلم «روباه» که درباره‌اش حرف می‌زنیم درباره ترور شهدای هسته‌ای است، آرمنتا بالاخره فیلم را خواهد دید. روحیه خیلی حساس و لطیفی دارد، یادگار منحصر به فرد شهید داریوش رضایی‌نژاد است. می‌خواهیم با هم قرار بگذاریم و قبل از اینکه آرمنتا فیلم را ببیند با شما ملاقات کند تا خدای ناکرده اگر روزی فیلم را دید چندان روحیه‌اش صدمه نینیند و باور کند که این شخصیت منفی تروریست واقعی نیست. به همراه جلال فاطمی، سرکار خانم شهره پیرانی (همسر داریوش رضایی‌نژاد) و ابراهیم حدیدی به پارک نهج‌البلاغه رفتیم. در ابتدا جلال فاطمی مثل کودکان با آرمنتا خاکبازی می‌کرد، هر جا آرمنتا می‌دوید همراهش می‌شد، با او تابلبازی می‌کرد و در پایان جلال فاطمی با همسر شهید به‌گفت‌وگو درباره «روباه» و موضوع ترور پرداخت. آنچه در پی خواهد آمد گفت‌وگوی جلال فاطمی، نویسنده، کارگردان و بازیگر است با همسر شهید داریوش رضایی‌نژاد.

فاطمی: خانم پیرانی قبل از اینکه نظر شما را بخواهم راجع به «روباه» ببرسم می‌خواستم از آرمنتا و رابط‌اش با اتفاقی که برای شهید رضایی‌نژاد افتاد ببرسم.

پیرانی: داریوش که شهید شد، آرمنتا ۴ سال و ۷ ماهش بود.

فاطمی: چه تأثیری روی آرمنتا گذاشت؟

پیرانی: می‌بینید که آرمنتا شخصیت برون‌گرای دارد. ما از ابتدا هم تحت نظر روانشناس بودیم و این‌طور نیست که اصلاً نداند چه اتفاقی افتاده است. می‌داند و با آن کنار آمده است. یک واقعیت است در زندگی ما.

فاطمی: پیش‌نیامده که خواب این واقعه را ببیند و گاهی بیادش بیفتد و او را تکان داده باشد؟

پیرانی: اوایل چرا! ولی چون همانطور که گفتیم درباره‌اش خیلی صحبت کرد و نقاشی کشید، همه اینها باعث شد صدمه زیادی نبیند. چون من و آرمنتا در صحنه ترور بودیم یعنی آرمنتا بالای سسر پدرش بود که پدرش ۶ گلوله خورد ولی خدا را شکر الان به نسبت اتفاقی که برایش افتاده است، در مدرسه حتی معلمانش می‌گویند که خیلی طبیعی‌تر از سایرین رفتار می‌کند. خدا را شکر. به‌رحال کنار آمده است دیگر! به‌عنوان یک واقعیت به آن نگاه می‌کند

فاطمی: خیلی سخت است…آه…

پیرانی: دو مرتبه فیلم بازسازی شده از صحنه ترور پدرش را ساختیم. بعد از یکی، دو بار که دید من دیگر اجازه ندادم ببیند اما «روباه» را خیلی دوست دارد که ببیند.

فاطمی: خسیا من هم به همین دلیل تعجب کردم که گفتید می‌خواهید برید و این فیلم را نشانش بدهید، برایش مشکلی ایجاد نشود.

پیرانی: نه اصلاً! اتفاقا خوب است که در این فیلم فرد تروریست دستگیر می‌شود. از طرفی آرمنتا با این واقعه روبرو شده است؛ از آنچه که اتفاق افتاد سخت‌تر نیست!

فاطمی: بله.

پورصباغ:اینکه درباره این مساله بالاخره فیلمی ساخته شده است، باعث خوشحالی شما شد؟

پیرانی: بله. خیلی. می‌دانید که با خانواده‌های شهدای هسته‌ای مصاحبه‌های زیادی انجام شده است. در‌باره این قضیه، مردم می‌دانند که برای ما افتاده است ولی از زاویه‌ای که فیلم به آن نگاه کرده است، اینکه تروریست چه شخصیتی دارد، چون در فیلم هم عنوان شده است که داستان تا حدی براساس واقعیات است، از این زاویه دیده نشده است. واقعیت این است که برای برخی از مردم هنوز این ابهام وجود دارد که آیا کار اسرائیل بوده است یا نه؟ من دوست دارم از این بابت فیلم دیدم شود. از طرفی ساخت «روباه» دلم را شاد کرد. ساخت چنین فیلمی از درد ما کاست.

فاطمی: واقعا من به همه می‌گویم که اگر می‌خواهید بدانید که این کارها به چه شکلی انجام گرفته است، این فیلم را ببینید. یکی از دلایلی که من جذب این داستان شدم همین بود. می‌گویند که می‌آمدند نزدیک ماشین‌ها می‌شدند و بمب‌های مغناطیسی به آن می‌جسباندند، برایم جای سوال بود که چطور این کار انجام می‌شد. **پیرانی:** تروریست در کمال خونسردی این کار را انجام داد! اتفاقا من می‌خواستم به شما بگویم، چون من چهره کسی که همسر را ترور کرد دیدم البته عینک آفتابی داشت اما خطوط چهره‌اش مشخص بود، در چهره‌اش خونسردی موج می‌زد و در چهره شما در این فیلم، همین خونسردی نشان داده می‌شود. کارش را انجام می‌دهد و آدم می‌کشد اما در کمال خونسردی! مهم‌ترین ویژگی آن فرد تروریست برای من، خونسردی‌اش بود یعنی یک‌سال خودم درگیر بودم تا با این صحنه، کنار بیایم ولی آن آدم خیلی راحت، ۶ گلوله به همسرم زد و فرار کرد.

فاطمی: ایرانی بود؟

پیرانی: بله! قیافه‌اش ایرانی بود. آن چیزی که در خاطرم هست. پوست روشن و سر پهنی داشت، البته کلاه و ریش گذاشته بود و کلاماً مشخص بود که گرم شده است.

فاطمی: پس گرم داشت!

پیرانی: بله! ریش خیلی انبوهی داشت.

پورصباغ: شما خودتان هم در فیلم گرم می‌کنید!

فاطمی: بله! از آن قسمتی که فرار می‌کنم، گرم می‌کنم ولی ریش گذاشته بودم که کمتر شناسایی شوم.

پیرانی: عینک آفتابی خیلی بزرگی هم به چشم داشت، از این بابت دین‌فیلم «روباه» برایم خیلی جالب بود. می‌دانید، خیلی دوست دارم واکنش مردم را نسبت به فیلم ببینم چون من از زاویه کسی که این اتفاق برایش افتاده است، به فیلم نگاه کردم. یک حس همذات‌پنداری با فیلم دارم، دوست دارم ببینم آیا این حس به مردم هم انتقال پیدا می‌کند؟ با یک نفر که از نیروهای امنیتی بود (به‌صورت اتفاقی) برای تماشای فیلم رفته بودم، وقتی از سالن خارج شدیم، ایشان هم من، خیلی تحت تأثیر قرار گرفته بودند و گفتند ما هم همه این کارها را انجام می‌دهیم. می‌گفت ما دقیقاً این تیپ کارها را انجام می‌دهیم. من آن حس را نسبت به کارهای او نداشتم اما نسبت به تروریست چرا! یک فیلم دیگر هم از زاویه خانواده‌ها ساخته شده بود، مستندهایی که ساخته شده است، اغلب از زاویه دید ماست.

فاطمی: فردی که همسرتان را ترور کرد هیچ حرفی نزد که لپچه یا صدای او تشخیص بدهید؟

پیرانی: نه! خب می‌دانید، بعد از اینکه داریوش تیر خورد من از ماشین پیاده شدم و تروریست را دنبال کردم که او به سمت من

گفت‌وگوی جلال فاطمی، بازیگر فیلم «روباه» با شهره پیرانی همسر شهید رضایی‌نژاد

فقط انتقام

دارم کوچک‌تر می‌شوم، باید بفهمم چطور می‌توانم دوباره به اندازه قبلی خودم بازگردم؟ بنابراین می‌رود به سرزمین رؤیایها و از نخودی می‌پرسد که نخودی تو که این همه در داستان‌ها بودی و با قد کوچک خودت توانستی پادشاه زورگو را شکست بدهی، من به بگو چه کار کردی؟ نخودی می‌گوید: یک جعبه سبز به تو می‌دهم که باید به آن نگاه کنی تا به صورت اولت برگردی. حالا آرمنتا، تو فکر می‌کنی توی آن جعبه چه چیزی وجود دارد؟

آرمنتا:متر!

فاطمی: چرا متر؟

آرمنتا: آهان! یک متر جادویی.

فاطمی: که با آن قد خودش را اندازه بگیرد و به اندازه اول برگردد؟
فاطمی: یک مقدار باید قضیه ترور در مدت زمان اکران روبه پرزنگ‌تر شود تا مردم دانشمندان ما را بشناسند که در چه برهه‌ای از زمان و در چه می‌دانی قربانی شدند بنابراین مردم تا حدی آشنا می‌شوند که دنیا چگونه به ایران نگاه می‌کند. اتفاقاتی که حول و حوش ایران است در این فیلم شدت پررنگ است. برخی از افراد که سرشان در روزنامه و اخبار است، حتما علاقه‌مندند که این فیلم را ببینند.

پیرانی: من به آقای افخمی هم گفتم که الان زمان بسیار مناسبی است، هم بحث مذاکرات است و هم اینکه وسط اکران فیلم، سالروز فناوری هسته‌ای. این عوامل می‌تواند به دیده شدن فیلم کمک کند. فیلم زمان بسیار مناسبی اکران می‌شود چون شاید ۶ ماه دیگر که توافق انجام شود یا نشود، دیگر شرایط متفاوت خواهد بود. الان مثلا سخنرانی‌ای که نتانیاهو در کنگره کرد می‌تواند در روند اکران روباه تأثیرگذار باشد البته شاید من از زاویه دید خودم به این قضیه نگاه می‌کنم چون پیگیر اخبار این قضایا هستم.

فاطمی: آرمنتا من می‌خواستم یک هدیه‌ای به تو بدهم، یک یادگاری به تو بدهم که البته ربطی به فیلم روباه ندارد. یک یادگاری که تو هروقت به یاد من می‌آفتی به خاطر این فیلم مرا به خاطر بیابوری. اجازه دارم این هدیه را تقدیم شما کنم؟ من می‌دانم که تو خیلی سینمایی هستی و فیلم‌های سینمایی ایران را تماشا می‌کنی اما نمی‌خواهم مرا با نقشی که در روباه بازی کردم به خاطر بیابوری.

پیرانی: ممنون از لطفتان.
فاطمی: این فیلم را من ساختم.ام. یک فیلم است درباره یک عروسک‌گردان که آدم خیلی مهربانی است اما تا حدی پشتکارش کم است مثلاً تا به او می‌گویند این عروسک قیافه‌اش بد است، توی ذوقش می‌خورد و مثلاً یک سانت کوچک می‌شود. هر دفعه که به او می‌گویند کارش اشکال دارد، یک سانت کوچک می‌شود. مردم کوچک و کوچک‌تر می‌شود تا اینکه اول هم‌قد همسرش می‌شود و باز هم آنقدر کوچک می‌شود تا اینکه هم‌قد پسرش می‌شود بعد آنقدر کوچک می‌شود که هم‌قد عروسک‌های خودش می‌شود. بعد با خودش می‌گوید این‌طور که نمی‌شود همین‌طور

پیرانی: چه جالب!
ابراهیم حدیدی: در واقع سهراب سسپهری، دایی آقای فاطمی هستند

پیرانی: وای خدای من…

فاطمی: مادرم در این کتاب توانسته به زبان خیلی ساده، زندگی سهراب سسپهری را بگوید. شعر کم دارد، اگر الان هم خواندن این کتاب برایت کمی مشکل باشد، تا چند سال دیگر حتما می‌توانی بخوانی.

پیرانی: چه عالی! مرسی. من دوران نوجوانی‌ام را با اشعار سهراب سسپهری گذرانده‌ام.

فاطمی: راستی! من کمی نگرانم، چگونه به آرمنتا گفتید که من کدام نقش را بازی می‌کنم؟

پیرانی: تیزر را دیدی و پرسید. خب! چون آرمنتا در صحنه ترور پدرش بوده است، از من پرسید کدامشان تروریست است؟ من به او گفتم شما نقش تروریست را بازی می‌کنید و آقای گورزوی هم نقش یک موتورسوار را دارند.

فاطمی: آیا به آرمنتا گفتید که این یک داستان خیالی است و این شخصیت اصلاً وجود خارجی ندارد اما کارش براساس اتفاقاتی کارشان را انجام بدهند (البته غیر از یک نفر که موفق نشد و فرار کرد) ولی در این فیلم، این آدم باز هم موفق نمی‌شود.
پیرانی: آرمنتا خیلی دوست دارد «روباه» را ببیند، حقیقتش در جشنواره که تنها فیلمی که به دنبالش بودیم همین فیلم «روباه» بود. آرمنتا حدود یک ماه مریض بود و نشد که این فیلم را ببیند یعنی هیچکدام از فیلم‌ها را نتوانست ببیند. آرمنتا خیلی کسالت داشت و من فقط برای دیدن فیلم روباه، او را پیش دخترعمام گذاشتم و خودم رفتم و این فیلم را دیدم.

فاطمی: خب! حالا در زمان اکران فیلم در سینما، آرمنتا هم می‌تواند این فیلم را ببیند.

پیرانی: بله! شما قبلاً هم اگر خاطرم باشد در فیلم دیگری بازی کرده‌اید.

فاطمی: بله! من یک فیلمی به نام «خسته نشاید» بازی کرده‌ام که آقای میر‌کریمی تهیه‌کننده بودند. در آن فیلم، نقش یک توریست مشنگ کثاندایی را بازی کرده‌ام که عاشق ایران است

که خانم غوغا بیات و سایر دوستان هم در آن فیلم حضور داشتند. از همین فیلم جاده‌ای‌ها بود که در بیابان‌های کرمان می‌گذشت. بهروز افخمی هم براساس همین فیلم، از بازی من خوشش آمده بود و برای این نقش مرا در نظر گرفته بود. من هم دوست داشتم در فیلمی بازی کنم که نقشم ۱۸۰ درجه متفاوت باشد. اتفاقاً خیلی از افراد هم از من پرسیدند که آیا نترسیدی که چنین نقشی را بازی کردی؟ من همیشه جوابم این است که برای کسی که بازی می‌کند اگر فکر می‌کند که به

آن نقش نزدیک است یا به کارگردانش اعتماد دارد که می‌تواند از پس این کار برآید، در این‌صورت اگر ایسن کار را نکنند، سوسول‌بازی است! آرمنتا سوسول‌بازی می‌دانی یعنی چه؟ آرمنتا:نه!

فاطمی: یعنی یک نفر مدام به هر چیزی نق بزند و همیشه حرف‌های منفی بزند و بگوید نه! من هم گفتم خب! بالاخره یک نفر باید این نقش را بازی کند، من هم قبول کردم که این نقش را بازی کنم تا بفهمیم این اتفاقات چگونه رخ داده است.

پیرانی: همیشه می‌گویند که نقش منفی بازی کردن خیلی سخت‌تر است. چون باید آن حس منفی را به خودتان القا کنید.

فاطمی: کلاً آنچه در سینمای ما رایج است این است که نقش منفی همیشه سیاه سیاه است. متأسفانه در ۹۰ درصد فیلم‌ها این‌طور است یعنی از چهره و طرز حرف زدن و راه رفتن یک کاراکتر می‌توان فهمید که او بدمن فیلم است ولی یک نقش منفی که تاحدی خاکستری باشد و کمی هم کارهای خوب انجام بدهد اما کار اصلی او، کار بدی باشد، در سینما کم داریم بنابراین می‌توان گفت این از جمله تبحرهای آقای افخمی است که نگاه مطلقاً سیاه یا مطلقاً سفید درباره شخصیت‌های فیلمش ندارد. در واقع ما پشت‌مان گرم بود و خیال‌مان راحت بود که ایشان کارگردان هستند.

پیرانی: خب! به نظر من، کار کردن با کارگردان‌های بزرگ در واقع یک فرصت خیلی خوب هم هست، حتی اگر یک نقش منفی باشد در جامعه. به‌رحال برای همیشه که نقش منفی نمی‌ماند، قاعدتاً نقش‌های بعدی که به شما پیشنهاد خواهد شد همیشه منفی نخواهد بود.

فاطمی: من مثلاً می‌دانم که برای نقش بعدی می‌خواهم یک کار متفاوت انجام بدهم. حالا اگر اتفاق بیفتد، حتما به شما خبر خواهم داد چون در میانه مذاکره هستیم و قطعی نشده و نمی‌دانم چیست اما دوست دارم هر بار کاری انجام می‌دهم چالشی و متفاوت باشد.
پیرانی: من فیلم زیاد می‌بینم اما چهره شما برام آشنا نبود و فکر می‌کنم همین ناآشنایی چهره شما، نقش‌هایی را که بازی می‌کنید برای بیننده، ملموس‌تر می‌کند.

فاطمی: دقیقاً بهروز افخمی هم همین حرف را می‌زد و خیلی هشیارانه به این قضیه نزدیک شد و اینکه می‌خواست کسی این نقش را بازی کند که چهره‌اش زیاد دیده نشده است آن هم در نقش‌هایی که مثلاً در آن تیپ نقش‌ها شناخته‌شده باشد، قطعاً دوست نداشت اینگونه باشد. به‌نظرم کار هشیارانه‌ای بود.

پیرانی: خدا کند آقای گورزوی از دسدت من ناراحت نشوند ولی من نقش شما را اصلی‌تر می‌بینم در این فیلم! برای من اینجور است. حالا شاید به این جهت که من نسبت به شخصی که نقش تروریست را بازی می‌کند حساسیت داشتم،م، برای من اینگونه بوده است. به‌رحال برای من، نقش شما اصلی‌تر از آقای گورزوی بوده است.

فاطمی: جالب است. معلوم است که چشم و ذهن شما برای فیلم دیدن، تربیت شده است. من صرفاً جهت نقطن نمی‌بینید معلوم است که درباره آن فکر می‌کنید، انتخاب می‌کنید. این نکته‌ای که گفتید هم واقعا نکته بجایی بود و به نوعی هم در مذاکرات اولیه ما با بهروز افخمی همین‌طور بود که این شخصیت، شخصیت اصلی باشد و از زورود تا خروجش در داستان، اینگونه باشد ولی ظاهراً بعداً تصمیم گرفتند به این شکلی که الان می‌بینیم، باشد. اسلم فیلم، «روباه» است دیگر، یعنی اشاره به نقش منفی داستان می‌کند.

پیرانی: بله! حالا من به آرمنتا قول داده‌ام که او را برای تماشای فیلم ببرم. البته الان خیلی سرمان شلوغ است، حتما در اولین فرصت خواهیم رفت تا فیلم «روباه» را با هم ببینیم.

فاطمی: ان‌شاءالله، آرمنتا! دو وقتی فیلم می‌بینی، قشنگ در داستان باغی غرق می‌شوی یا متوجه هستی که فقط داری فیلم می‌بینی که بازیگر دارد و موسیقی روی آن گذاشته‌اند؟

آرمنتا: نه! امروز توی حس!

فاطمی: می‌روی توی حس؟!
آرمنتا: بله.

فاطمی: پس ممکن است وقتی فیلم روباه را دیدی از شخصیت من خیلی خوشت نیاید ولی ممکن است حالا که من را دیده‌ای، بگویی نه! آنقدر هم آدم بدی نیست. خلاص من تا فیلمی ساخته‌ام که می‌خواهم دی‌وی‌دی آن را به‌عنوان هدیه تقدیم کنم. اگر این فیلم را ببینی، فکر می‌کنم خیلی از من خوشت بیاید (با پرویی دارم این حرف را می‌زنم) ولی این اتفاقی که افتاده و من این نقش منفی را در فیلم روباه، بازی کرده‌ام یک اتفاقی است که می‌آید

پیرانی: نه! می‌شناسد. مثلاً ما پارسل چند فیلم جشنواره فیلم فجر را دیدیم. آرمنتا از زائر کمدی خیلی خوشش می‌آید و از زمانی که این اتفاق برای پدرش رخ داده، فیلم‌های اکشن را خیلی دوست دارد.

آرمنتا: فیلم‌های جنگی.

فاطمی: فیلم‌های جنگی را دوست داری؟ باریکلا!

پورصباغ: کدام‌یک از فیلم‌های جنگی را در سینما دیده‌ای و یادت هست؟

پیرانی: مادر جان پارسل چه فیلم‌هایی را دیدی؟

آرمنتا: اوم…اوم…آهان! «شیار ۱۴۳» و فیلم «چ». من دی‌وی‌دی «چ» را دیدم.

پیرانی: خیلی خوشش آمد. دو، سه مرتبه تا به حال آن را دیده است.

فاطمی: جدی؟!
پیرانی: اصلاً: من از آن صحنه‌ای که هلیکوپتر سقوط می‌کند خیلی اعصابم به هم می‌ریزد اما آرمنتا دقیقاً به‌خاطر همان صحنه، چندبار این فیلم را دیده است.

آرمنتا: دو بار.
پیرانی: دو بار.
بله!

فاطمی: آرمنتا می‌دانی دختر من از چه انیمیشنی خوشش می‌آید؟

آرمنتا: چه کارتون؟

فاطمی:ماداگاسکار.

آرمنتا: ماداگاسکار هم خیلی خوشگالش است. در ماداگاسکار، اول فیلم، شیر دیوانه می‌شود.

فاطمی:الکس؟

آرمنتا: بله! الکس دیوانه می‌شود و می‌خواهد همه را بخورد.

فاطمی: حالا می‌دانی دختر من از چه چیزی ناراحت است؟ از اینکه ماداگاسکار ۴ قرار است ۳ سال دیگر تمام شود.

آرمنتا: اووووه…

در پایان این روز خوش‌خداحافظی کردیم و با جلال فاطمی به دفتر روزنامه‌بازگشتم.